

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/142/2020
Identifikačné číslo spisu:	2107225335
Dátum vydania rozhodnutia:	23.09.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:2107225335.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ L.. W. O., bývajúcej v N., Š. XX, 2/ O. O., bývajúceho v N., Š. XX, obaja zastúpení Mgr. Ivanou Hodálovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Dunajská 48, proti žalovaným 1/ O.. V. O., bývajúcej v C., S. XX, 2/ L. O., bývajúcej v C., S. XX, obe zastúpené JUDr. Romanom Cibulkom, advokátom so sídlom v Trnave, Hlavná 13, o určenie neplatnosti dohody o vysporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov a iné, vedenom na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 4 C 219/2008, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 13. novembra 2019 sp. zn. 26 Co 35/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 26 Co 35/2019-629 z 13. novembra 2019 a rozsudok Okresného súdu Piešťany č. k. 4 C 219/2008-422 z 5. februára 2018 v potvrdzujúcom výroku a vo výroku o trovách konania z r u š u j e a v rozsahu zrušenia v r a c i a vec Okresnému súdu Piešťany na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobcovia sa podanou žalobou z 20. augusta 2007 domáhali určenia, že dohoda o vysporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov uzavretá medzi žalovanou 1/ a L.. U. O. (ďalej len „poručiteľ“) vo forme notárskej zápisnice spísanej 10. septembra 1998 notárkou JUDr. Adrianou Vorelovou pod sp. zn. N 304/98, NZ 294/98 je neplatná; určenia, že nehnuteľnosti zapísané na liste vlastníctva (ďalej len „LV“) č. XXXX pre k. ú. C., na parcele č. 6126/1 - zastavané plochy a nádvoria o výmere 182 m² (ďalej len „sporné nehnuteľnosti“) patrili v čase smrti poručiteľa, zomrelého X. O. XXXX do podielového spoluvlastníctva poručiteľa a žalovanej 1/, každému v podiele 1. Zároveň sa domáhali uloženia povinnosti žalovanej 1/ zaplatiť ostatným dedičom finančnú náhradu za podiel na sporných nehnuteľnostiach vo výške zodpovedajúcej trhovej hodnote im prislúchajúcich podielov, ako aj určenia, že členský podiel v Bytovom družstve so sídlom v Trnave, Beethovenova 26, viažuci sa k dvojizbovému bytu č. 25 na 8. poschodí, ulica A. XX v C. patrí do dedičstva po poručiteľovi v celosti.

2. Okresný súd Piešťany (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 4 C 219/2008-422 z 5. februára 2018 žalobu zamietol. Žalovaným 1/ a 2/ priznal proti žalobcom 1/ a 2/ nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2.1. V odôvodnení poukázal na výsledky vykonaného dokazovania, zistený skutkový stav a uviedol, že vo vzťahu k nároku na určenie neplatnosti dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, zo žiadneho právneho predpisu výslovne nevyplýva naliehavý právny záujem na podaní žaloby o určenie neplatnosti dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Ak by súd určil, že dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov je neplatná, takýto rozsudok by neznamenal pre žalobcov odstránenie stavu právnej neistoty, pretože by sa tým nevylúčila možnosť ďalších sporov o peňažné plnenie, hoci z iného právneho dôvodu (zrejme z titulu bezdôvodného obohatenia) alebo o určenie vlastníckeho práva k veciam tvoriacim masu bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Nakoľko žalobcovia nepreukázali existenciu naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, čo je nevyhnutným predpokladom úspešnosti určovacej žaloby podľa § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), súd prvej inštancie žalobu v tejto časti žalobu zamietol.

2.2. K žalobnému návrhu o určenie, že sporné nehnuteľnosti patrili do podielového spoluvlastníctva žalovanej 1/ a poručiteľa súd prvej inštancie uviedol, že pokiaľ stranou sporu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti nie sú všetky osoby, ktoré sú zapísané v katastri nehnuteľnosti ako vlastníci (spoluvlastníci) sporných nehnuteľností, určovací rozsudok v takom prípade nie je verejnou listinou spôsobilou na zapísanie zmeny v osobe vlastníka (vlastníkov) sporných nehnuteľností. Žalujúca strana i napriek predbežnému právnomu posúdeniu veci súdom na pojednávaní 5. februára 2018, nerozšírila žalobu o ďalšieho žalovaného, a to o pána Č., ktorý je podľa súčasného stavu zapísaného v katastri nehnuteľností vedený ako výlučný vlastník sporných nehnuteľností, a preto súd prvej inštancie konštatoval, že určovacím rozhodnutím o vlastníckom práve by žalobcovia nedosiahli zosúladienie formálneho stavu so skutočným stavom. Dodal, že vzhľadom k tomu, že pán Č. nadobudol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam ešte pred začatím tohto konania, ani prípadná poznámka o tomto prebiehajúcom konaní by nemala za následok záväznosť určovacieho rozsudku o vecnom práve k nehnuteľnosti pre pána Č. podľa § 228 ods. 2 CSP. Z tohto dôvodu ani v tejto časti žalobného návrhu nebol preukázaný naliehavý právny záujem.

2.3. K ďalšiemu žalobnému návrhu, a to o uloženie povinnosti žalovanej 1/ zaplatiť ostatným dedičom finančnú náhradu vo výške zodpovedajúcej trhovej hodnote im prislúchajúcich podielov, súd prvej inštancie konštatoval, že žalobcovia týmto žalobným návrhom zjavne sledovali vzájomné vysporiadanie dedičov poručiteľa a teda uloženia povinnosti, o ktorej súd v sporovom konaní nie je oprávnený rozhodovať, v dôsledku čoho bolo potrebné žalobu aj v tejto časti zamietnuť ako neprípustnú.

2.4. Vo vzťahu k žalobnému návrhu o určenie, že hodnota členského podielu v družstve v celosti patrí do dedičstva po poručiteľovi, súd prvej inštancie uviedol, že uplatnený žalobný návrh je absurdný, nelogický a v dedičskom konaní vylúčený. Podotkol, že do dedičstva môže patriť buď celý členský podiel alebo náhradová pohľadávka poručiteľa vo výške 1 všeobecnej hodnoty členského podielu v družstve, a to proti pozostalému manželovi, na ktorého zo zákona prešiel členský podiel. Keďže súd nemohol v tomto sporovom konaní vykonať dôkazy, ktoré strany nenavrhli (§ 185 CSP), nemohol ani relevantne zistiť od príslušného bytového družstva, kedy sa stal poručiteľ členom bytového družstva a či ním bol aj v čase smrti, v nadväznosti na čo by bolo možné určiť, či do dedičstva po poručiteľovi patrí celý členský podiel v bytovom družstve alebo či členský podiel prešiel zo zákona na jeho pozostalú manželku. Z tohto dôvodu súd prvej inštancie dospel preto k záveru, že žalobcovia neunesli dôkazné bremeno a nepreukázali, či a ktoré z majetkových práv a hodnôt týkajúcich sa členstva v bytovom družstve patria do dedičstva po poručiteľovi. Konštatoval, že pokiaľ by aj žalobcovia preukázali, že do dedičstva po poručiteľovi patrí náhradová pohľadávka poručiteľa voči pozostalej manželke, žalobe o predmetnom žalobnom návrhu nebolo možné vyhovieť, pretože náhradová pohľadávka by mohla patriť do dedičstva iba za predpokladu, ak by išlo o náhradovú pohľadávku poručiteľa vo výške 1 všeobecnej (trhovej) hodnoty členského podielu v bytovom družstve, a nie vo výške hodnoty celého členského podielu, čo by bolo voči pozostalej manželke výrazne nespravodlivé (čl. 2 ods. 2 CSP), logicky nemožné a absurdné.

2.5. K nevykonaniu dokazovania výsluchom svedka M. O., ako aj k nevykonaniu dokazovania za účelom zistenia trhovej hodnoty členského podielu, tiež z akého dôvodu sa nezaoberal správaním sa a zdravotným stavom poručiťľa v období, ktoré nasledovalo po spísaní dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, uviedol, že zisťovanie skutočností, kde a ktorý z manželov a kedy býval v čase uzatvárania nájomnej zmluvy s bytovým družstvom, by neprispelo k náležitému zisteniu skutkového stavu potrebnému pre rozhodnutie v spore. Dodal, že znalecký posudok podaný súdom ustanovenou znalkyňou a jej výsluch na pojednávaní považoval za dostatočný pre zistenie zdravotného stavu poručiťľa v časti potrebnej pre zistenie skutkového stavu, a preto už nevykonával ďalšie znalecké dokazovanie, ani nepredložil znalkyni zoznam 38 otázok navrhnutých zástupkyňou žalobcov.

O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP.

3. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov rozsudkom č. k. 26 Co 35/2019-629 z 13. novembra 2019 v časti o určení, že dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov uzavretá medzi žalovanou 1/ a poručiťľom je neplatná a v časti o uloženie povinnosti žalovanej 1/ zaplatiť ostatným dedičom finančnú náhradu za podiel na sporných nehnuteľnostiach, pripustil späťvzatie žaloby, rozsudok súdu prvej inštancie v tejto časti zrušil a konanie zastavil; v zamietavej časti žaloby o určení, že sporné nehnuteľnosti patrili v čase smrti poručiťľa do podielového spoluvlastníctva poručiťľa a žalovanej 1/, každému v podiele 1 a v časti žaloby o určení, že členský podiel patrí do dedičstva po poručiťľovi v celosti, napadnutý rozsudok potvrdil vrátane výroku o trovách konania. Žalobcom 1/ a 2/ uložil povinnosť nahradiť žalovaným 1/ a 2/ trovy odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

3.1. Konštatoval, že žalobcovia na odvolacom pojednávaní čiastočným späťvzatím žaloby uplatnili právo disponovať s konaním, pričom žalovaní síce s pripustením späťvzatia žaloby nesúhlasili, avšak netvrdili a nepreukázali existenciu takých vážnych dôvodov, pre ktoré by konanie nemalo byť zastavené. Podľa názoru odvolacieho súdu zamietajúci rozsudok o takto uplatnených nárokoch by nezakladal prekážku rozhodnutej veci. Keďže v danom prípade došlo zo strany žalobcov k späťvzatiu žaloby v čase, keď už rozhodol vo veci súd prvej inštancie, ale jeho rozhodnutie ešte nenadobudlo právoplatnosť, odvolací súd pripustil späťvzatie žaloby sčasti, v tejto časti zrušil rozsudok a konanie zastavil (§ 370 ods.1, 2 CSP).

3.2. K zamietavému výroku následne uviedol, že považoval za nesprávne právne posúdenie žalobného návrhu o určení sporných aktív dedičstva (či nehnuteľností, prípadne členské práva a povinnosti v bytovom družstve patrili do dedičstva po poručiťľovi) súdom prvej inštancie podľa § 137 písm. c) CSP. Žalobu žalobcov v zostávajúcej časti predmetu sporu bolo potrebné posúdiť ako incidenčnú žalobu na odstránenie spornosti aktív dedičstva po poručiťľovi, resp. žalobu o určení vzťahu poručiťľa k aktívnemu majetku vymedzenému v žalobe podľa § 175y Občianskeho súdneho poriadku, resp. § 212 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), kedy žalobcovia ako dedičia podľa názoru odvolacieho súdu v prejednávanej veci mali v zásade naliehavý právny záujem na takomto určení. V tejto súvislosti poukázal na to, že v rámci prejudiciálnej otázky sa mala posudzovať platnosť tých právnych úkonov, ku ktorým došlo do smrti poručiťľa a jednoznačne mal byť účastníkom konania aj pán Č., ktorý mal v tomto konaní právo žiadať o ochranu jeho dobrej viery a teda aj vlastníckeho práva, čo by malo za následok záver súdu, že sporné nehnuteľnosti v čase smrti poručiťľa nepatrili do jeho podielového spoluvlastníctva so žalovanou 1/. K prevodu nehnuteľností došlo za života poručiťľa kúpnu zmluvou zo 17. februára 2004. Pokiaľ žalobcovia z hrozby neúspechu v spore o takomto nároku nepodali žalobu aj proti pánovi Č., ktorý je podľa súčasného stavu zapísaného v katastri nehnuteľností vedený ako výlučný vlastník sporných nehnuteľností, odvolací súd uzavrel, že o tomto nároku bolo potrebné žalobu zamietnuť pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie v spore.

3.3. Vo vzťahu k spornosti, či do dedičstva po zomrelom poručiťľovi patrí členský podiel, odvolací súd zdôraznil, že až vznikom práva nájmu k družstevnému bytu vzniká spoločný nájom družstevného bytu manželmi a zároveň ich spoločné členstvo v bytovom družstve. Vznik spoločného členstva nie je viazaný na bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, a preto skutočnosť, či v čase vzniku členstva

niektorého z manželov v družstve mali manželia zrušené bezpodielové spoluvlastníctvo manželov alebo nie, nemá žiaden vplyv na to, či v takomto prípade vznikne spoločné členstvo manželov v družstve. Odvolací súd konštatoval, že v danom prípade zo zhodných skutkových tvrdení sporových strán dôležitých pre rozhodnutie vyplynulo, že poručiteľ a žalovaná 1/ najneskôr do 26. januára 2004 (vrátane tohto dňa) spolu trvale žili ako manželia a tak im v tento deň vzniklo spoločné členstvo v Bytovom družstve v Trnave a spoločný nájom k dvojizbového bytu na ulici A. XX v C. (R 34/1983). Odvolací súd upustil od zopakovania dokazovania čítaním listín a zápisníc o výpovediach žalovanej 1/ a v konaní vypočutých svedkov, ktorí mali preukázať žalobcami tvrdené skutkové tvrdenia o tom, že poručiteľ a žalovaná 1/ ako manželia spolu nežili a tak im nevzniklo spoločné členstvo k družstevnému bytu, nakoľko skutočnosť, že k prípadnému zániku manželského spolužitia manželov došlo po vzniku ich spoločného členstva v bytovom družstve, bola pre rozhodnutie v spore nepodstatná. Dodal, že následným zánikom spolužitia manželov nedochádza k zániku ich spoločného členstva v bytovom družstve. Odvolací súd preto uzavrel, že ak sa právo na družstevný byt nadobudlo za trvania manželstva, zostáva členom bytového družstva pozostalý manžel a jemu patrí členský podiel (§ 707 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka). V tomto prípade sa jedná o zákonné dôsledky a súd prejednávajúci dedičstvo musí rešpektovať, že pozostalému manželovi patrí členský podiel v družstve, a to aj vtedy, ak pozostalý manžel inak nie je dedičom. Napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdil v súlade s § 387 ods. 1 a 2 CSP.

O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu v rozsahu jeho potvrdzujúceho výroku podali žalobcovia 1/ a 2/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, ktorého prípustnosť a dôvodnosť vyvodzovali z ustanovení § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP. Namietali, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu tým, že zamietol žalobu na tom základe, že nemalo byť aplikované ustanovenie § 175k Občianskeho súdneho poriadku, ale malo byť správne použité ustanovenie § 175y Občianskeho súdneho poriadku, resp. § 212 CMP. Uviedli, že chyba súdu prvej inštancie nemôže byť na ťarchu im ako dovolateľom. Poukázali na to, že žalobu podali podľa Občianskeho súdneho poriadku, z ktorého nevyplýva (s dôrazom na ustanovenie § 79 ods. 1), že by boli povinní uviesť právnu kvalifikáciu žaloby, pričom obdobné platí aj vo vzťahu k § 132 CSP. Ďalej uviedli, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnych otázok, ktoré v rozhodovacej praxi neboli vyriešené, a to „či v dedičskom spore, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, je potrebné skúmať platnosť všetkých právnych úkonov súvisiacich so spornou vecou, ktoré boli urobené za života poručiteľa, vrátane tých, ktoré nerobil poručiteľ a ktoré nezáviseli od jeho vôle, a to bez ohľadu na to, kto je v spore žalovaný“ a „či prípadná „fiktívna“ kolízia vlastníctva vzniknutá ku dňu smrti poručiteľa z dôvodu neplatného právneho úkonu, ktorým sa vec dostala do vlastníctva inej osoby, ktorá ju následne scudzila tretej osobe chránenej dobrou vierou, môže byť prekážkou, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi.“ V tejto súvislosti uviedli, že odvolací súd mal hodnotiť existenciu dobrej viery pána Č. k nadobudnutiu sporných nehnuteľností bez ohľadu na to, či v rámci konania bolo na ňu poukazované a bez nutnosti žalovania pána Č.I., keďže v tomto konaní sa nedomáhali určenia vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam. Odvolací súd mal podľa ich názoru zohľadniť špecifické okolnosti a individuálne súvislosti tohto konkrétneho prípadu tak, aby bolo dosiahnuté spravodlivé vyriešenie sporu. Výslovili presvedčenie, že v spore o predmete dedičstva, nemusí byť posúdená platnosť všetkých právnych úkonov, ktoré boli urobené za života poručiteľa, a to bez ohľadu na to, kto tieto právne úkony robil a kto je v danom konaní žalovaný. Nestotožnili sa so závermi odvolacieho súdu z dôvodu, že kúpna zmluva uzavretá medzi pánom Č. a žalovanou 1/ nebola právnym úkonom poručiteľa, a tento právny úkon ani nemohol ovplyvniť, nakoľko na základe dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov bol „zbavený“ vlastníctva k spornej nehnuteľnosti. Dodali, že fiktívna kolízia vlastníctva nemôže byť prekážkou pre rozhodnutie, že sporná nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiteľovi na základe neplatnosti dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Ďalej uviedli, že dosiaľ nebola vyriešená ani otázka, či z titulu existencie manželstva vzniká spoločné členstvo manželov v družstve aj v prípade zrušeného bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Nestotožnili sa s názorom súdov, že i napriek zrušenému bezpodielovému spoluvlastníctvu manželov vzniká spoločné členstvo manželov v družstve. Zároveň namietali nesprávne právne posúdenie trvalého spolužitia manželov zo

strany odvolacieho súdu, ktoré vyhodnotil ako nesúladne s ustálenou judikatúrou. Uviedli, že nie je možné stotožniť trvalé spolužitie manželov a spoločné bývanie manželov a ukončiť ich jedným momentom, ako to urobili konajúce súdy v danom prípade. V tejto súvislosti zároveň namietali extrémnu nespravodlivosť pri hodnotení jednotlivých dôkazov, keď odvolací súd prihliadal výlučne na tvrdenia žalovaných a iba na dôkazy, ktoré boli v ich prospech. Navyše nevysvetlil, z akého dôvodu sa nezaoberal argumentáciou žalobcov, v dôsledku čoho porušil ich práva na spravodlivý proces. Zároveň vytkli odvolaciemu súdu, že neposúdil platnosť notárskej zápisnice z hľadiska chýbajúceho prejavu vôle poručiteľa, najmä s poukazom na okolnosti, za akých mal byť prejav vôle urobený. Tiež sa nestotožnili s odmietnutím dôvodu neplatnosti podľa § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka s poukazom len na znalecký posudok a výsluch znalkyne MUDr. Márie Ohrablovej, keď odvolací súd pritom neprihliadal na ďalšie okolnosti a vzniknuté rozpory. V tejto súvislosti poukázali na skutočnosť, že nebola posúdená možná duševná porucha poručiteľa v čase pred uzatvorením právneho úkonu. Uviedli, že poručiteľ mal tak silné trasenie pravej ruky, že sa nemohol ani podpísať, čo nasvedčuje ťažšej forme abstinenčného syndrómu, v dôsledku ktorého mali za preukázanej danosti dôvodu neplatnosti právneho úkonu. Ďalej namietali, že v danom prípade boli prítomné i ďalšie skutočnosti nasvedčujúce neplatnosti notárskej zápisnice podľa § 39 Občianskeho zákonníka. Poukázali na to, že ako deti poručiteľa sú podľa § 479 Občianskeho zákonníka neopomenuteľní dedičia, preto uzavretím dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, v dôsledku ktorej sa ich otec stal nemajetným, bola do budúcnosti zameraná aplikácia uvedeného ustanovenia, ktorého účelom je ochrana neopomenuteľných dedičov. Ďalším dôsledkom uzavretia dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov bolo, že otec (poručiteľ) dovolateľov prestal okamžite voči nim plniť vyživovaciu povinnosť, a preto aj z tohto dôvodu namietali, že odvolací súd nedostatočne posúdil okolnosti týkajúce sa právneho úkonu cez prizmu dobrých mravov. V súvislosti s namietanou neplatnosťou notárskej zápisnice dovolateľa napokon poukázali aj na ustanovenie § 40 ods. 1 Občianskeho zákonníka s tým, že k chýbajúcemu podpisu poručiteľa uviedli, že tento nebol osobou, ktorá nemohla čítať alebo písať, čo potvrdzovalo lekárske potvrdenie vydané O.. Š. dva týždne pred uzavretím dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov. V kontexte čiastkového vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov vytkli odvolaciemu súdu, že neprihliadal na judikáty, z ktorých vyplynulo, že v Slovenskej republike sú dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktoré sa netýkajú celého majetku, považované za absolútne neplatné. V závere dovolania konštatovali, že hodnotenie jednotlivých dôkazov odvolacím súdom nebolo v súlade s § 191 ods. 1 CSP v spojení s čl. 15 Základných princípov CSP, pričom jeho rozhodnutie trpí nedostatkom riadneho odôvodnenia, čo má za následok porušenie ich práva na spravodlivé súdne konanie. Navrhli rozhodnutia súdov nižších inštancií zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Zároveň predložili návrh na odklad právoplatnosti a vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia z dôvodu, že samotné dovolanie osvedčuje predpoklad jeho úspešnosti a tiež výkonom rozhodnutia by mohol byť zmarený účinok preskúmania a rozhodnutia o dovolaní.

5. Žalovaní 1/ a 2/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že nesprávne hodnotenie dôkazov a neprihliadanie na žalobcami predložené dôkazy nemožno subsumovať pod ustanovenie § 420 písm. f) CSP, keďže tieto skutočnosti neodôvodňujú prípustnosť tohto dovolacieho dôvodu. Neobstojí ani námietka, že sa súd nezaoberal argumentáciou dovolateľov, nakoľko do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka, aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi a ním navrhovaným hodnotením dôkazov. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP konštatovali, že dovolateľmi vymedzený dôvod v skutočnosti nie je daný, keďže z obsahu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že dôvodom pre zamietnutie žaloby nebola skutočnosť, že žalobcovia v žalobe nesprávne právne posúdili nimi uplatnené nároky. Súdy nižších inštancií posudzovali dôvodnosť žaloby bez ohľadu na to, ako svoje nároky uplatnené žalobou právne posúdili žalobcovia. Napokon uviedli, že v danej veci nie je daný ani dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Zodpovedanie žalobcami vymedzenej otázky totiž vyplýva priamo zo zákona (§ 703 a nasl. Občianskeho zákonníka). Z obsahu príslušných ustanovení je zrejmé, že otázka vzniku spoločného nájmu manželmi nie je viazaná na skutočnosť, či došlo alebo nedošlo k zrušeniu bezpodielového spoluvlastníctva manželov počas trvania ich manželstva. Dodali, že pokiaľ by zákonodarca mienil vylúčiť vznik spoločného nájmu medzi manželmi i v žalobcami uvedenom prípade, bol by to v zákone jednoznačne uviedol. Navrhli dovolanie odmietnuť. Uplatnili si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil splnenie podmienok pre odklad právoplatnosti a vykonateľnosti dovolaní napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1, 2 CSP, a preto v súlade s ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolačný súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

8. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

9. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolačný dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

11. Podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

12. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolačný dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. O nesprávne právne posúdenie ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny poriadok alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

13. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnou, ako aj o otázku procesnoprávnou (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Na to, aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti (vecnej prejednávateľnosti) dovolania, zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (sp. zn. 4 Cdo 64/2018). K posúdeniu dôvodnosti dovolania a teda vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení), môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania.

14. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP má osobitný význam vzájomný vzťah medzi „právnou otázkou“ a „rozhodovacou praxou odvolacieho súdu“. Pre právnu otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov

dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky a odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ (R 83/2018).

15. Ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu je vytváraná najvyššími súdnymi autoritami, ktorú vyjadrujú predovšetkým rozhodnutia a stanoviská najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Rozhodovanie v súlade s ustálenou súdnou praxou je naplnením spravodlivého procesu, princípu rovnosti právnej istoty a legitímneho očakávania strán (čl. 2 ods.1, 2 a čl. 3 Základných princípov CSP). Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané nepublikované rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (sp. zn. 3 Cdo 6/2017, sp. zn. 3 Cdo 158/2017, sp. zn. 4 Cdo 95/2017, sp. zn. 5 Cdo 87/2017, sp. zn. 6 Cdo 21/2017 a sp. zn. 6 Cdo 129/2017).

16. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (R 71/2018).

17. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP má určujúci význam vymedzenie „právnej“ otázky, ktorá dovolacím súdom ešte nebola riešená.

18. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný tak, ako sú obsahovo vymedzené v podanom dovolaní.

19. Predmetom dovolacieho prieskumu boli žalobné návrhy dovolateľov týkajúce sa určenia, že nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXXX nachádzajúce sa v k. ú. C., na parcele č. 6126/1-zastavané plochy a nádvoria o výmere 182 m² patrili v čase smrti poručiteľa, poručiteľovi a žalovanej 1/, každému v podiele 1 a v časti určenia, že členský podiel v bytovom družstve v Trnave viažuci sa k dvojizbovému bytu č. 25 na 8. poschodí, A. XX v C. patrí do dedičstva po poručiteľovi L.. U. O. v celosti.

20. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

21. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

22. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019, sp. zn. 4 Cdo 140/2019 alebo sp. zn. 4 Cdo 120/2019).

23. V zmysle judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavného súdu“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1

ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Vecná spojitosť odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku.

24. Preskúmaním obsahu spisu dovolací súd zistil, že v konaní o prejednanie dedičstva po poručiteľovi L.. U. O., zomrelom X. O. XXXX, boli dedičia W. O. a O. O. (v tomto spore žalobcovia 1/ a 2/) uznesením Okresného súdu Trnava sp. zn. 20D 1536/05 zo 17. júla 2007 odkázaní na podanie žaloby proti O.. V. O. a L. O. (žalovaným 1/ a 2/) o určenie majetku, ktorý má byť predmetom dedičského konania. Zároveň dedičské konanie prerušil.

25. Konanie o dedičstve je mimosporovým konaním, preto mu neprináleží, aby sa zaoberalo majetkom a dlhmi poručiteľa, ktoré sú medzi dedičmi sporné. To však neznamená, že nemožno podať žalobu (mimo dedičského konania) o určenie, že poručiteľ v čase smrti bol vlastníkom veci, s cieľom vyriešiť spornosť v tejto otázke. Aktívne legitimovaní na podanie žaloby sú účastníci dedičského konania, ktorí tak môžu urobiť počas prebiehajúceho konania o dedičstve, ako aj po jeho skončení. Pasívne legitimovaní sú všetci ostatní dedičia (ktorí žalobu nepodali). Konania o žalobe sa musia zúčastniť všetci dedičia. Ak následne v sporovom konaní súd rozhodne, že určitá vec do dedičstva patrí, prejedná sa v „dodatočnom“ dedičskom konaní. Nie je však vylúčená situácia (aj keď k dôjde zrejme veľmi ojedinele), že v sporovom konaní súd právoplatne rozhodne o zaradení určitej veci do dedičstva, a v prípade, že toto konanie o dedičstve nebolo ešte právoplatne skončené, súdny komisár je povinný zaradiť aj túto vec do aktív dedičstva (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C.H. Beck, 2016, s. 735).

26. Z odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia vo vzťahu k žalobnému návrhu o určenie, že nehnuteľnosť v čase smrti poručiteľa patrila do podielového spoluvlastníctva poručiteľa a žalovanej 1/ v podiele 1 vyplýva, že odvolací súd sa síce nestotožnil so záverom súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ale zamietavý výrok potvrdil z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitimácie. Podľa názoru odvolacieho súdu mal byť pasívne legitimovaným aj vlastník spornej nehnuteľnosti vedený v katastri nehnuteľností. Posúdením uplatnených námietok žalobcami 1/ a 2/ týkajúcimi sa prejudiciálneho posúdenia ne(platnosti) právneho úkonu poručiteľa, a to dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, sa však následne nezaoberal.

27. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania len v tom prípade, ak miera porušenia procesných práv strany, v dôsledku nesprávneho procesného postupu súdu, nadobudla značnú, výraznú, resp. relevantnú intenzitu porušenia práva sporovej strany na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia sa rozumie nesprávny (vadný) procesný postup súdu, spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení procesných ustanovení, ktoré sa vymykajú zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktorý tak zároveň znamená aj porušenie procesných práv garantovaných ústavou.

28. K uplatnenej námietke nepreskúmateľnosti, resp. náležitého neodôvodnenia napadnutého rozhodnutia, dovolací súd odkazuje na závery zjednocujúceho stanoviska, ktoré prijalo Občianskoprávne kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 3. decembra 2015 pod R 2/2016, podľa ktorého: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne. V danom prípade obsah spisu vo vzťahu k uplatnenému žalobnému návrhu týkajúceho sa určenia, že nehnuteľnosť v čase smrti poručiteľa patrila do podielového spoluvlastníctva poručiteľa a žalovanej 1/, nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu

pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

29. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich bude v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (§ 185 ods. 1 CSP). Nevykonanie určitého dôkazu môže mať za následok len neúplnosť skutkových zistení vedúce k nesprávnemu rozhodnutiu vo veci, nie však procesnú vadu zmätočnosti (R 37/1993, R 125/1999). Nevykonanie všetkých navrhnutých dôkazov neznamena porušenie práva na spravodlivý proces, ani prípustnosť dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP vo vzťahu k žalobnému návrhu o určenie, že nehnuteľnosť v čase smrti poručiteľa patrila do podielového spoluvlastníctva poručiteľa a žalovanej 1/ v podiele 1.

30. Napokon ani namietané nesprávne právne posúdenie tohto uplatneného žalobného návrhu nezakladá vadu zmätočnosti (R 24/2017). Pre záver o prípustnosti dovolania z dôvodu zmätočnosti nie je významný subjektívny názor dovolateľov, ktorí namietali vadu zmätočnosti, ale rozhodujúce je výlučne zistenie, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 127/2012, sp. zn. 2 Cdo 609/2015, sp. zn. 3 Cdo 29/2016, sp. zn. 4 Cdo 133/2015, sp. zn. 5 Cdo 467/2014, sp. zn. 6 Cdo 5/2014, sp. zn. 7 Cdo 7/2016, sp. zn. 8 Cdo 450/2015).

31. Z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že ani prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci v zásade nezakladá vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP. V tejto časti napadnuté rozhodnutie spĺňa formálne náležitosti odôvodnenia rozhodnutia vyplývajúce z § 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 CSP, a preto uplatnený dovolací dôvod nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP.

32. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, dovolatelia namietali nesprávne právne posúdenie uplatneného žalobného návrhu o určenie, že nehnuteľnosť v čase smrti poručiteľa patrila do podielového spoluvlastníctva poručiteľa a žalovanej 1/ ako žaloby o určenie vlastníckeho práva a s tým súvisiaci nesprávny záver odvolacieho súdu o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie strán v spore. Vychádzajúc zo zásady iura novit curia namietali, že neboli povinní uviesť právnu kvalifikáciu žaloby. Poukázali na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 91/2009, z ktorého vyplýva, že povinnosťou účastníka (resp. strany v spore) je nárok skutkovo vymedziť, lebo žalobu podali podľa § 79 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý od účastníkov právnu kvalifikáciu nevyžadoval a nevyžaduje ju ani Civilný sporový poriadok (§ 132). Odvolací súd potvrdil zamietnutie žaloby v tejto časti, avšak z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie v spore (vlastníka nehnuteľnosti zapísaného v katastri nehnuteľností) a nie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia žaloby súdom prvej inštancie. Navyše odvolací súd v súlade s § 382 CSP o zmene právneho posúdenia strany oboznámil, pričom strany sporu sa vecne k inému právnomu posúdeniu nevyjadrili. Iné právne posúdenie žalobného návrhu nebolo dôvodom zamietnutia žaloby. Dovolatelia však v podstate nesúhlasili s právnym posúdením nedostatku pasívnej vecnej legitímácie. Tvrdili, že predmetom sporu nebola žaloba o určenie vlastníckeho práva, ale žaloba o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, ako aj podotkli, že poručiteľ za života nepreviedol spornú nehnuteľnosť na inú fyzickú osobu, ale žalovaná 1/ po predchádzajúcej dohode o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktorej platnosť namietali.

33. Právna otázka posúdenia vecnej legitímácie v spore o určenie, že vec patrí do dedičstva spĺňa náležitosti jej vymedzenia v súlade s § 432 CSP v spojení s § 124 CSP a čl. 11 ods. 1-3 Základných princípov CSP, a preto z tohto dôvodu je dovolanie prípustné. Následne v rámci dovolacieho prieskumu sa dovolací súd zaoberal dôvodnosťou uplatneného dovolacieho dôvodu.

34. Vecnú legitímáciu má ten z účastníkov, komu svedčí stav z hmotného práva, teda kto je nositeľom subjektívneho práva (aktívna vecná legitímácia) alebo je nositeľom subjektívnej povinnosti vyplývajúcej z

hmotného práva (pasívna vecná legitímácia), o ktorých sa v konaní rozhoduje. Dovoláním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu neriešilo otázky týkajúce sa právnych úkonov prevodu nehnuteľnosti poručiťľa a žalovanej 1/ počas života poručiťľa. Rozhodujúcou otázkou pre zamietnutie žaloby bol nedostatok pasívne vecne legitimovaných strán z dôvodu, že okrem do úvahy prichádzajúcich dedičov po poručiťľovi ako nerozlučných spoločníkov (R 65/2003) mal byť stranou sporu podľa názoru odvolacieho súdu aj vlastník spornej nehnuteľnosti zapísaný v katastri nehnuteľností, z dôvodu, že ku dňu smrti poručiťľa nebola nehnuteľnosť v jeho výlučnom, ani v podielovom spoluvlastníctve so žalovanou 1/ (manželkou poručiťľa).

35. Z ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke okruhu sporových strán v spore o určenie, že vec patrí do dedičstva vyplýva, že až do vyporiadania dedičstva ohľadom majetku poručiťľa sú všetci dedičia považovaní za jej vlastníkov, pričom v určovacom spore majú títo postavenie tzv. nútených procesných spoločníkov (§ 78 ods. 1 CSP). Konania o takejto žalobe sa tak musia zúčastniť (ako žalobcovia alebo ako žalovaní) všetci dedičia, inak je daný nedostatok vecnej legitímácie (R 49/82, R 65/2003, ako aj napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 8 Cdo 94/2018, sp. zn. 3 Cdo 178/2006, sp. zn. 3 Cdo 222/2010, sp. zn. 3 Cdo 197/2010, sp. zn. 4 Cdo 120/2009, sp. zn. 2 Cdo 45/2008, sp. zn. 8 Cdo 28/2019).

36. Namietané nesprávne právne posúdenie vecnej legitímácie strán v spore o určenie, že nehnuteľnosť v čase smrti poručiťľa patrila do podielového spoluvlastníctva poručiťľa a žalovanej 1/ v podiele 1 bolo dôvodné, lebo posúdenie nedostatku pasívnej vecnej legitímácie nebolo správne. Napadnutým rozhodnutím sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a preto uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 421 ods.1 písm. a) CSP je dôvodný. Rozhodnutím o podanej žalobe (jej vyhovením) sa vec patriaca do dedičstva po poručiťľovi nenadobúda do vlastníctva jedného z dedičov; po právoplatnom skončení sporového konania, o vyporiadaní majetku poručiťľa rozhodne súdny komisár v konaní o prejednaní dedičstva po poručiťľovi, ktoré je z dôvodu prebiehajúceho tohto sporu doposiaľ prerušené.

37. Vzhľadom na dôvodnosť uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, dovolací súd sa následne ďalším dovolacím dôvodom v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP vecne nezaoberal.

38. Vo vzťahu k druhému žalobnému návrhu o určenie, že členský podiel v bytovom družstve v Trnave viažuci sa k dvojizbovému bytu č. 25 na 8. poschodí, ulica A. XX v C. patrí do dedičstva po poručiťľovi L.. U. O. v celosti, dovolatelia v súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP, namietali nesprávne hodnotenie dôkazov, neodstránenie rozporov vo výpovedi žalovanej 1/ najmä vo vzťahu k skutkovým tvrdeniam týkajúcim sa posúdenia vzniku spoločného nájmu a spoločného členstva k družstevnému bytu nachádzajúceho sa na ul. A. XX v C.. Tvrдили, že pre záver o tom, či k predmetnému bytu vznikol spoločný nájom a spoločné členstvo v bytovom družstve bolo rozhodujúce posúdenie, či poručiťľ so žalovanou 1/ v čase prevodu členských práv a povinností k družstevnému bytu spolu trvale žili. Poukázali najmä na listinné dôkazy, ktoré neboli odvolacím súdom náležite vyhodnotené (napr. nájomná zmluva z 26. januára 2004, výpovede žalovanej v spore o odporovateľnosť právneho úkonu vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 9 C 360/2001, lekárska správa o zdravotnom stave poručiťľa vypracovaná O.. S. Š.), ako aj poukázali na nesprávnosť hodnotenia svedeckých výpovedí, najmä v prospech žalovaných (výpovede svedkov F. N., O.. M. N.). Zároveň podotkli, že svedok M. O. v spore vypočutý nebol, i napriek tomu na jeho výpoveď odvolací súd prihliadal.

39. Do práva na spravodlivý proces sa premieta aj zásada voľného hodnotenia dôkazov, ktorá síce nie je výslovne upravená v ústavnom poriadku, ale má svoj ústavnoprávny rozmer, lebo vyplýva z princípu nezávislosti súdov a sudcov (čl. 46 ústavy). Táto zásada znamená, že záver, ktorý si sudca urobí o vykonaných dôkazoch z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Porušením práva na spravodlivý proces je nesporné aj situácia, ktorá nerešpektuje pravidlá vymedzujúce proces vyhľadávania, vykonávania a

hodnotenia dôkazov, kedy v hodnotení skutkových zistení absentuje určitá časť skutočností, ktorá vyšla najavo, alebo boli kvalifikovane namietané, ale nižšie súdy ich právne nezhodnotili v celom súhrne.

40. Dovolací súd považoval namietané skutočnosti týkajúce sa náležitého nevyhodnotenia vykonaných dôkazov súdmi nižších inštancií za opodstatnené z dôvodu, že k zamietnutiu žalobného návrhu došlo pre neunesenie dôkazného bremena. V sporovom konaní majú strany povinnosť tvrdiť (§ 150 CSP). Stranu zaťažuje dôkazné bremeno (onus dicendi), ktoré v spojení s dôkazným bremenom (onus probandi) je predpokladom úspechu v spore. V sporovom konaní je súd limitovaný skutkovými tvrdeniami strán v súlade so zásadou formálnej pravdy. Rozsudok v sporovom konaní v zásade nezohľadňuje to, čo žiadna zo strán sporu netvrdila. Súd však má možnosť v materiálnom zmysle určitej korekcie. Na doplnenie skutkových tvrdení (§ 150 ods. 2 CSP) môže výnimočne vykonať dôkaz, ktorý strany nenavrhl (Števec, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C.H. Beck, 2016, s. 569).

41. V danom prípade, pokiaľ súdy nižších inštancií žalobný návrh zamietli z dôvodu neunesenia dôkazného bremena bez toho, aby jednotlivé vykonané dôkazy vyhodnotili v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov vyplývajúcou z § 191 CSP tak, aby hodnotenie dôkazov zodpovedalo pravidlám formálnej logiky a vyplývalo zo zisteného skutkového stavu, zaťažili konanie vadou zmätočnosti, ktorá mala za následok porušenie procesných práv dovolateľov. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vo vzťahu k žalobnému návrhu o určenie, že členský podiel v bytovom družstve v Trnave viažuci sa k dvojizbovému bytu č. 25 na 8. poschodí, ulica A. XX v C. patrí do dedičstva po poručiťovi L. U. O. v celosti, výsledky hodnotenia dôkazov nevyplývajú, lebo bolo povinnosťou súdov nižších inštancií v odôvodnení stručne, jasne a výstižne vysvetliť, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, ako aj prečo nevykonával ďalšie navrhnuté dôkazy. Zároveň za porušenie procesných práv dovolateľov je potrebné považovať aj uvedenie svedka M. O., ktorým mali byť preukázané skutočnosti, ktorý svedok v spore vypočutý nebol. Z obsahu spisu jeho svedecká výpoveď totiž nevyplýva.

42. Zároveň sa odvolací súd náležite nevysporiadal s vykonanými dôkazmi relevantnými k posúdeniu skutkových okolností pre záver súdu o tom, či poručiť so žalovanou 1/ v čase prevodu členských práv a povinností k družstevnému bytu č. 25 na poschodí č. 8, nachádzajúceho sa na ulici A. XX v C., na základe ktorého mali nadobudnúť spoločné členstvo v bytovom družstve a mal vzniknúť spoločný nájom k družstevnému bytu, ako manželia trvale žili alebo nie. Na nariadenom odvolacom pojednávaní odvolací súd síce zopakoval dokazovanie v nevyhnutnom rozsahu (§ 384 v spojení s § 385 CSP) a následne vo veci samej rozhodol, avšak k záveru ohľadne skutkových okolností týkajúcich sa otázky, či poručiť so žalovanou 1/ v čase uzavretia dohody o prevode členských práv a povinností k družstevnému bytu žili ako manželia, poukázal len na skutkové tvrdenia, ktoré nepovažoval za sporné.

43. V súlade s § 387 ods. 3 CSP odvolací súd sa musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie, ako aj sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní. S uplatnenými odvolacími námietkami žalobcov sa však odvolací súd argumentačne žiadnym spôsobom nevyporiadal, i napriek ich tvrdeniam, ktorí namietali, že poručiť a žalovaná 1/ v čase nadobudnutia družstevného bytu nachádzajúceho sa na ulici A. XX v C., boli v rozvodovom konaní a spoločné bývanie manželov nemožno stotožňovať s tým, že manželia spolu trvale žili. Pri hodnotení dôkazov je súd viazaný tiež skutkovým stavom a teda nie je prípustný eklektický a neopodstatnený výber dôkazov smerujúci k jednostranným záverom. Zásada voľného hodnotenia dôkazov je totiž limitovaná tiež požiadavkou nadväznosti medzi skutkovými zisteniami súdu získanými v procese dokazovania, úvahami súdu v procese hodnotenia dôkazov a jeho právnymi závermi (I. ÚS 114/2008).

44. Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba

takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať o tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako aj závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 402/08). V danom prípade vo vzťahu k žalobnému návrhu (bod 40 odôvodnenia) napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nespĺňa náležitosti riadneho odôvodnenia vyplývajúce z ustanovenia § 393 ods. 2 v spojení s § 220 ods. 2 CSP.

45. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkové relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatneným nárokom a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Ak ide o argument, ktorý je vo veci rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (II. ÚS 410/06, IV. ÚS 279/2018).

46. Z týchto dôvodov uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP vo vzťahu k žalobnému návrhu o určenie, že členský podiel v bytovom družstve v Trnave viažuci sa k dvojizbovému bytu č. 25 na 8. poschodí, ulica A. XX v C. patrí do dedičstva po poručiteľovi L.. U. O. v celosti, je nielen prípustný, ale aj dôvodný.

47. Ďalším uplatneným dôvodom v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP sa dovolací súd vecne nezaoberal.

48. S ohľadom na vyššie uvedené dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v potvrdzujúcom výroku a vo výroku o trovách konania v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie a v rozsahu zrušenia vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, lebo nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 449 ods. 1, 2 v spojení s § 450 CSP).

49. V ďalšom konaní je úlohou súdu prvej inštancie prejudiciálne posúdiť namietanú neplatnosť dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva poručiteľa a žalovanej 1/, ako aj doplniť dokazovanie na základe návrhu sporových strán o zistenie relevantných skutkových okolností pre záver súdu o tom, či poručiteľ a žalovaná 1/ v čase uzatvárania dohody o prevode členských práv a povinností a nájomnej zmluvy k družstevnému bytu ako manželia spolu trvale žili, resp. ich spolužitie znaky trvalého spolužitia spĺňalo. Vysloveným právnym názorom dovolacieho súdu sú súdy nižších inštancií viazané (§ 455 CSP).

50. O trovách konania (pôvodného a dovolacieho) rozhodne súd prvej inštancie v súlade s ustanovením § 453 ods. 3 CSP.

51. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.